

BAKIŞ

Doğan
HIZLAN

dhizlan@hurriyet.com.tr

Bir çevirmenden öğreneceklerimiz

İYİ şair ve çevirmen **Yüksel Pazarkaya**'nın yeni çıkan **Çevirinin Estetiği ve Çeviri Sertüveni*** kitabını altını çize çize okudum.

Çünkü çeviri ödüllerinin verildiği, birçok kitabın çevrildiği bir ortamda çeviri üzerine bizi bilgilendiren her yazı, bir okur olarak önemlidir.

Yüksel Pazarkaya'nın çevirmen olarak önemi, hem Alman edebiyatının en önemli adlarını Türkçeye çevirmiş olması hem de Türk edebiyatının önde gelen adlarını Almancaya çevirmiş olmasıdır.

Bazı çevirmenler iyi birer çevirmen olarak çeviri tarihine geçerler ama kendi ülkelerinin edebiyatını tanıtmak için bir çaba göstermezler.

Pazarkaya, çeviriyi bir dünya edebiyatı bütünleşmesinin aracı saymış, çalışmalarını da bu anlayış ekseninde yoğunlaştırmıştır.

Almanya'daki radyo yöneticiliğinde de Türk edebiyatının haberlerini orada yaşayan Türklere iletmiştir.

Önsöz'de kitabın amacını açıklıyor:

"Telif **kitaplarının** yanında yarım yüzyıldır Almancadan Türkçeye, Türkçeden Almancaya çeviriler yapıyorum. Karşılaştığım çeviri sorunları üzerine ister istemez düşünüyorum. Bunları makale, bildiri ve sunumlara da döküyorum.

Özellikle Rainer Maria Rilke'nin bütün şiir **kitaplarını** çevirip **yayınlama** sürecinde, karşılaştığım sorunlar üzerine çevirinin felsefesi ve estetiği açısından da düşünmeye, konuyu çeşitli yönleriyle incelemeye başladım. Üzerinde düşündükçe ve araştırıp inceledikçe, çeviri poetolojisinin aslında yazın poetolojisinden pek farklı olmadığını gördüm. Tek fark şu ki, yazın poetolojisinin kaynağı dilin kendisiyken, çeviri poetolojisinin kaynağı çevrilecek yapıt ile yapıt oluşturucu dil ve dil yapısı."

İyi bir yabancı şairi çevirmenin güçlüğünü biliyoruz, onu bir başka dile aktarmanın zorluğunu çevirmen dostlarımızla yaptığımız konuşmalardan da öğrendik.

Türkiye'de meslek olarak çevirmen olmayan ama çeviri yapan birçok edebiyatçı var.

Gerek roman gerek şiir çevirmenlerinin dile kattıkları hiç kuşkusuz ayrı bir inceleme başlığı.

Özellikle aynı şiiri başka başka çevirmenlerin çevirmesi, bizim dilimiz açısından karşılaştırmalı bir çalışma konusu oluyor.

Hiç kuşkusuz, bir şairi çevirirken onun yer aldığı edebiyatın birikimini de göz önünde bulundurmak gerekiyor. Sadece çevirdiğiniz dil ile çevrilen dil arasındaki kelime bazındaki bilgi yetmiyor.

Çeviri üzerine söylenenleri de bu **kitapta** bulabilirsiniz.

Octavio Paz ne diyor?

"Yaşamda her şey çeviridir. Çeviri olmayan hiçbir şey yoktur."

★ ★ ★

PAZARKAYA, çevirinin önemini şöyle vurguluyor:

"Yazın için söylesek: Çevirmen barış insanıdır. Ondan daha etkin barışçı da yoktur."

Kitaptaki, 'Yazınsal Çevirinin Anlamı ve Açmazı' bölümünde çevirinin özelliğini, çevirmenlerin çeviri üzerine düşüncelerini, çevirinin ne olduğunu okuyabilirsiniz.

Bu yazıdan sonra çeviriye ve çevirmenlere bilerek bakacağınızdan kuşku yok.

Bir mesleğin niteliğini, felsefesini bilmeden onu algılamamanın mümkün olmadığını bu **kitaptaki** yazılar gösteriyor.

Çünkü çeviriye bakış açınız, o çeviriyi değerlendirmenizde rol oynayacaktır.

Peki bir çevirmen nasıl olmalıdır?

Bir edebiyat ustasının ortaya koyduğu öğeleri okuyalım.

Bilge Karasu çevirmen için dil bilme, o dilde düşünme, belirli bir kültür düzeyine erişmiş olma, çevireceği yapıta saygı duyma gibi koşullar öne sürüyor.

Pazarkaya'nın kitabının bir önemi de çeviri üzerine teorik yorumlar yerine uygulama çalışmalarını, çevirmenler, çeviriye başlayacaklar için de değerlendirilecek malzeme sunması.

Üç önemli yazıyı da özellikle okumanızı isterim:

* Behçet Necatigil'in Şiir Çevirileri.

* Behçet Necatigil'in Çevirmenliği Üzerine.

* Behçet Necatigil'in Şiirini Almancaya Çevirmek.

★ ★ ★

ŞİİR çevirenlerin, çeviri yapacakların okumaları gereken bir çalışma.

(*) Yapı Kredi Yayınları